

EĞİTİMİN İŞLEVİ ve YABANCILAŞMA ÜZERİNE

ERDEM ERYILDIRIM
ODTÜ Elektrik-Elektronik Mühendisliği Öğrencisi

Eğitim, insan toplumuyla birlikte ortaya çıkmıştır. Toplumsal bir düzenin, bir başka toplumsal düzenin yerini almasıyla birlikte tüm eğitim sisteminin yeniden yapılandığı bilinmektedir. Toplumsal düzenin temel özellikleri eğitimi belirler.

Bugünkü eğitim sisteminin işlevi, hali hazırda var olan bilgi birikiminin, gelecek kuşağa aktarılmasıyla düzenin devamlılığının sağlanmasıdır. Bu işlev hem ideolojik anlamda gelecek kuşağın sisteme bağlanmasını, hem de teknik anlamda bilginin aktarılarak üretim sürecine yeni iş gücü sağlanmasını içeriyor.

Bir egemen sınıfın tarihsel yeri onun atacağı adımların sınırlarıyla gösterilir. Burjuvazinin başka bir sınıfı sömürmeye dayalı varlığı onun ufkunu belirler. Bizde emperyalizm çağında iktidarı alan burjuvazinin ufkunu emperyalizme bağımlılık ve tekellerin aşırı kâr dürtüleri belirliyor.

Örneğin; tekellerin varlığı, üniversitelerin tekellerle ve devletle iç içeliğini doğuruyor. Ve üniversitelerin yönetmeliğinden, araştırmalarına, mali yapısından öğrenci günlük faaliyetinin tüm ayrıntılarına kadar bütün faaliyeti devlet ve tekeller tarafından denetlenir ve belirlenir hale geliyor (döner sermaye yapısı, bitirme ödevlerinin profesörler tarafından proje olarak satılışı, profesörlerin tekellere danışmanlık yapmaları, istihbarat servislerinin üniversitelerde varlığı, Genelkurmay brifinglerinde “seçilmiş” öğretim görevlilerinin bulunması vb...).

Genel olarak eğitim vurgusu sadece okulu kapsamaz. Bununla birlikte günümüzde en yaygın biçimiyle eğitim, okul adı verilen hapishanelerde yapılır. Hapishane kav-

ramını liselerdeki ve üniversitelerdeki polis ve jandarma kuşatmasını kastederek kullanmıyorum. Kapitalist toplumda eğitimin nesnel konumlanışından kaynaklı olarak, okullar birer hapishane işlevi görürler.

Bugünkü eğitim sistemi öğrencileri, öğrenme sürecinin nesnesi, sınıftaki bir sıra ya da laboratuardaki bir tüp haline getirmeyi hedefler. Sınava girer, ezberlediklerini not alır, köreldikçe başarılı ilan edilir, duyarsızlaşıp sürüleştikçe aferinler alır.

Burada yavaş yavaş tüm okullarda uygulamaya geçirilen, “curve” sistemine değinmek gerekiyor.”Curve” sistemi, öğrencileri birbirine düşürmeyi, rekabeti yani kapitalizmin temel mantığını öğrencilerin zihninde ussallaştırmayı hedefleyen bir olgudur. Karşılığında dayanışmanın örgütlenmesi gerekir.

Kapitalist eğitim sisteminin nesnel konumlanışı gereği- ki bu, üretim araçlarının toplumsallaşması, dolayısıyla toplumsal düzeyde bir yığın eğitiminin gerekliliği ile mülk edinmenin özel karakteri arasındaki çelişkinin damgasını taşıyan bir yapıdadır- derslik içinde öğretmen her şeyi bildiği varsayılan bir öğretene, öğrenme sürecinin öznesi, belirleyeni olarak var olurken, öğrenci var olan baskıcı otorite karşısında yapayalnız ve savunmasız bırakılması hedeflenen, pasif bir alıcı, üzerinde oynanabilecek nesne konumundadır.

“- Öğretmen öğretir, öğrenciler ders alır.

-Öğretmen her şeyi bilir, öğrenciler hiç bir şey bilmez.

-Öğretmen düşünür, öğrenciler hakkında düşünülür.

-Öğretmen konuşur, öğrenciler uslu uslu dinler.

-Öğretmen disipline eder, öğrenciler disipline sokulur.

-Öğretmen seçer ve uygular, öğrenciler uyarlar.

-Öğretmen yapar, öğrenciler öğretmenin eylemi yoluyla yapma yanılısamasın-
dadırlar.

-Öğretmen müfredatı seçer ve öğrenciler buna uyarlar.

-Öğretmen bilgi otoritesini kendi mesleki otoritesiyle karıştırır ve bu otoriteyi öğrencilerin özgürlüğünün karşıtı olarak öne sürer.

-Öğretmen öğrenme sürecinin öznesidir, öğrenciler ise nesnedirler.”

Eğitim sürecinde dersin içeriği ve biçiminden, öğrenim sürecinde öğretmen- öğrenci ilişkisinin kuruluşuna kadar, dersi beraber aldığı insanlarla ilişkisinden, ders sonrası gittiği kantine kadar her şey baskıcı bir tarzda belirlenmiştir.

Oysa bilim bir bilgi birikiminden öte, yöntemdir. Nesnel ve süreçler arasındaki bağlantıların çözümlenmesi ve yasallıklar biçiminde ortaya konması eylemdir. Öz-

gür ve bilimsel temelde bir eğitimnin ilk koşulu, eğitim-öğretim sürecinde bilinçli ve aktif olmanın sağlanmasıdır.

Özgürleşme pratiği olarak eğitim, insanın soyut, yalıtılmış ve dünyadan ayrı olarak var olduğunu reddeder. Özgürleştirici her eğitim pratiği, eleştirel düşünmeye yönelmelidir. Donmuş ve mutlak olarak ezberlenmeye hazır hale getirilmiş “gerçek”ler yerine, öncelikle problemi tanımlayan, pratik içinde ve pratikle beraber oluşan, dolayısıyla eylemi de beraberinde içeren bir süreç olmalıdır.